

ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระทางการคลังการตอบสนองความต้องการของประชาชน
และความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

The Relationships between Fiscal Autonomy, Responsiveness,
and Accountability of Local Governments

ธีรภัทร์ เศวตวงศ์¹, พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์²

Tirapat Sawetwong¹, Peerasit Kamnuansilpa²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2563

Email : tirapat.plan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นอิสระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่ามีความสัมพันธ์ต่อ 1)การตอบสนองความต้องการของประชาชน 2)ความรับผิดชอบต่อ การตัดสินใจของผู้บริหารท้องถิ่นที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนหรือไม่ เก็บข้อมูลการ ประเมินของประชาชนผู้ที่เคยไปใช้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบโดยใช้ค่าสถิติและค่าสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง 1)อิสระและเสรีภาพทางการคลังซึ่งหมายถึง ความเป็นอิสระในการจัดเก็บหรือหารายได้และการจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปราศจากการแทรกแซงของส่วนกลางกับ 2)ศักยภาพในการดำเนินการตามนโยบายแผนงานและ โครงการต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และ 3)การแสดงความรับผิดชอบต่อ การกระทำใดๆ ของผู้บริหารท้องถิ่นในภาพรวมมีทิศทางมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกขนาดของ

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Master of Public Administration Student, College of Local Administration, KhonKaen University, Thailand.

² วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² College of Local Administration, KhonKaen University, Thailand.

*ได้รับบทความ: 22 ตุลาคม 2563; แก้ไขบทความ: 5 พฤศจิกายน 2563; ตอบรับการ ตีพิมพ์: 9 พฤศจิกายน 2563

Received: October 22, 2020; Revised: November 5, 2020; Accepted: November 9, 2020

ความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางและแปรผันในทิศทางเดียวกัน จึงสามารถสรุปได้ว่า หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระและเสรีภาพทางการคลังจะส่งผลคุณภาพการให้บริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนหรือประชาชนตลอดจนการแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่นที่มากขึ้นเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ : 1. ความเป็นอิสระทางการคลัง 2. การตอบสนองความต้องการของประชาชน 3. ความรับผิดชอบต่อ การตัดสินใจ

ABSTRACT

The objective of the research article were to study the relationship of fiscal autonomy of local administrative organizations to 1) responsive the need of local people and 2) accountability of the administrators of local governments which affected the local people. Data were collected from the people who have used public services of the local government organization and analyzed by independent samples t-test and Pearson Correlation Coefficient.

The result of the study found that the interrelationships between: 1) fiscal autonomy, meaning the authority to collect tax, to earn revenue, and to allocate budgets of local government organizations without any intervention of the central government, 2) the ability to be responsive to the needs of the local people, and 3) accountability of the administrators of local governments have a positive relationships while the relationship size is moderate. Therefore, it may conclude that fiscal autonomy of local administrative organizations affected the quality of public service.

Keywords : 1. Fiscal Autonomy 2. Responsiveness 3. Accountability

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความเป็นอิสระทางการคลังเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจและส่งเสริมความเป็นอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง(จิตรรัตน์ สืบญาติ, 2558 : 122-144) โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่มาของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดแนวทางและมาตรการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การพัฒนากลไก การตรวจสอบกำกับดูแล และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น(จตุรภัทร จันทร์ทิพย์ และจิราภรณ์ เรืองยิ่ง, 2560 : 249-268) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการพึ่งพาตนเองและความสามารถในการใช้จ่ายงบประมาณซึ่งมาจากการจัดหารายได้ การกำหนดรายจ่ายและการจัดทำงบประมาณได้อย่างเหมาะสมกับความรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้มีผลกระทบโดยตรงต่อการจัดบริการสาธารณะและการพัฒนาท้องถิ่น

การที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระทางการบริหารนั้น ส่วนกลางจะต้องมีการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบทางการคลังให้กับท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นสามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระในการจัดสรรทรัพยากรและจัดหารายได้ให้เพียงพอต่อรายจ่าย ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ด้านจำนวนประชากรและด้านทรัพยากรที่มีอยู่ตลอดจนคำนึงถึงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสถานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารงานและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน คือ การมีอิสระและเสรีภาพในการบริหารทางการคลังและมีขีดความสามารถในการจัดหารายได้ที่เพียงพอ (Robert W. Burchell & David Listokin, 1981 : 1) หลักการนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการกระจายอำนาจทางการคลังที่เชื่อว่าการกระจายอำนาจทางการคลังส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการสาธารณะและทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถเลือกบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง (Tiebout, 1956 : 416-424) และ(Oates, 1972 : 1) ซึ่งเป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับ Fieno (2004 : 1) ที่มองว่า หากท้องถิ่นมีความเป็นอิสระทางการคลังมากขึ้นจะช่วยเพิ่มความสามารถในการจัดบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและตรงกับความต้องการของประชาชน หลักการนี้สอดคล้องกับ Ankamah (2012 : 33-41) และAbdulwaheed & Samihah (2012 : 43-56) ที่มองว่า การกระจายอำนาจทางการคลังก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่โปร่งใสและทำให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อจัดบริการสาธารณะได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นจึงส่งผลให้เห็นว่ารายได้และงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับภารกิจและอำนาจหน้าที่ต่างๆ ที่ท้องถิ่นได้ดำเนินการภายในพื้นที่ของตน

ในประเทศไทยมีงานวิจัยหลายชิ้นที่พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดประสิทธิภาพในการจัดหารายได้และวางแผนใช้จ่ายงบประมาณในท้องถิ่นของตนเองซึ่งนำไปสู่ปัญหาที่สำคัญ เช่น ปัญหาความไม่มีอิสระในการบริหารทางการคลังของท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับรายรับและรายจ่ายของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2555 : 95) ปัญหาการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่ตอบสนองกับความต้องการของประชาชน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการคลังของท้องถิ่น (ธิดารัตน์ สืบญาติ, 2558 : 122-144) และ(วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2554 : 18-42) ปัญหาความไม่ชัดเจนทางด้านกฎหมาย การคลังท้องถิ่น ปัญหาการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน(บรรเจิด สิงคะเนติและดารุณี พุ่มแก้ว, 2560 : 3-25) และปัญหาโครงสร้างรายได้ที่ไม่สมดุลกับรายจ่าย(วิชุกร นาครณ, 2562 : 167-179) จากปัญหาดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความเป็นอิสระและอำนาจการบริหารงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่มีถูกควบคุมและแทรกแซงจากส่วนกลาง ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดบริการสาธารณะตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ของตนเองให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ไม่เต็มที่และไม่สามารถแสดงความรับผิดชอบต่อการบริหารงบประมาณรายรับและรายจ่ายได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ (เฉลิมพล สาริบุตร, 2558 : 151-170)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีคำถามว่าความเป็นอิสระทางการคลัง(Fiscal Autonomy)ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์หรือไม่ต่อ 1)การตอบสนองความต้องการของประชาชน(Responsiveness) และ 2)ความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของผู้บริหารท้องถิ่นที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน(Accountability)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาถึงความเป็นอิสระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์หรือไม่ ต่อการตอบสนองความต้องการของชุมชนหรือประชาชน

2.2 เพื่อศึกษาถึงความเป็นอิสระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์หรือไม่ ต่อความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของผู้บริหารท้องถิ่นที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอิสระทางการคลัง การตอบสนองความต้องการของประชาชน และความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของผู้บริหารท้องถิ่นที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในโครงการวิจัยนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลของจังหวัดหนองบัวลำภู 2 แห่ง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับศึกษาเกิดความหลากหลาย

ในประเภทของเทศบาล ผู้วิจัยจึงเลือกเทศบาลเมืองหนองบัวลำภูและเทศบาลตำบลนากลาง เนื่องจาก เทศบาลตำบลนากลางเป็นเทศบาลตำบลที่มีสัดส่วนของงบประมาณที่สูงกว่าเทศบาลตำบลอื่นๆ ในจังหวัดหนองบัวลำภู ดังนั้น จึงมีความเหมาะสมที่จะถูกนำมาศึกษา ภายหลังจากการเลือกเทศบาลแล้ว ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างประชาชนผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จากรายชื่อผู้มารับบริการจากทางเทศบาลของแต่ละแห่ง ซึ่งจะมีข้อดีในเรื่องความน่าเชื่อถือ ทั้งนี้เพราะผู้มารับบริการจะคุ้นเคยหรือสามารถประเมินการบริหารงานและการทำงานของแต่ละเทศบาลได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการเลือกประชาชนผู้ที่เคยมารับบริการหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางเทศบาลจัดหรือเคยใช้บริการสาธารณะต่างๆ เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักใน 3 มิติ คือ 1)มิติทางด้านการตอบสนองต่อความต้องการขอประชาชนและ 2)มิติการรับผิดชอบต่อการกระทำใดๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน และ 3)มิติความเป็นอิสระทางการเงินและการคลัง ในแต่ละเทศบาลจะทำการเลือกประชาชนมาเป็นจำนวนเทศบาลละ 60 คน ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ถูกนำไปทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้(Crosstab) เพื่อหาค่าสถิติไค-สแควร์ และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบโดยใช้ค่าสถิติ(Independent Samples T-Test) และค่าสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ทางเทศบาลจัดหรือเคยใช้บริการสาธารณะต่างๆ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู คือ เทศบาลเมืองหนองบัวลำภูและเทศบาลตำบลนากลาง โดยได้แบ่งการเก็บข้อมูลในพื้นที่ทั้งสองเทศบาล ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ 1)ด้านเพศ พบว่า ในเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.7 และเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 43.3 ตัวอย่างในเทศบาลตำบลนากลาง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.7 ส่วนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 33.3 เมื่อวิเคราะห์ด้วยค่าไคสแควร์ พบว่า ทั้งสองเทศบาลไม่มีความแตกต่างทางด้านเพศอย่างมีนัยสำคัญ 2)ด้านการศึกษา พบว่าตัวอย่างของประชากรในเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับ ปวช/ปวส คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาคือศึกษาในระดับ มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.0 ศึกษาในระดับ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 18.3 และศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ ส่วนประชาชนผู้อาศัยในเขตเทศบาลตำบลนากลาง ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับ ปวช/ปวส คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา คือ ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 30.0 ศึกษาในระดับ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 16.7 และศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 13.3 ตามลำดับ เช่นเดียวกับตัวแปรทางด้านเพศทั้งสองเทศบาลไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางการศึกษาตัวอย่างประชาชน 3)ด้านอาชีพ จะเห็นได้ว่า ตัวอย่างประชาชนจากทั้งสองเทศบาลมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ประมาณ 1 ใน 3

ของตัวอย่างประชาชนประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ประมาณ 1 ใน 5 เป็นผู้มีอาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งรวมถึงการเป็นพนักงานของห้างร้านหรือธุรกิจเอกชน ประมาณ 1 ใน 3 เช่นกัน เป็นผู้ที่ทำธุรกิจส่วนตัว ซึ่งในนี้รวมถึงการเป็นผู้ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ผู้ที่เป็นข้าราชการมีเพียงกลุ่มน้อย เมื่อทดสอบความแตกต่างกันทางด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่างประชาชนใน 2 เทศบาล พบว่า ความแตกต่างที่เห็นนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด จึงกล่าวได้ว่าตัวอย่างของประชาชนทั้ง 2 เทศบาลมีความคล้ายคลึงกันทางด้านอาชีพ 4)ด้านโครงสร้างงบประมาณของเทศบาล ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่า ด้วยขนาดที่ใหญ่กว่าของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภูทำให้เทศบาลเมืองหนองบัวลำภูสามารถจัดเก็บรายได้จากภาษีทุกประเภทสูงกว่าเทศบาลตำบลนาแกดังนั้นสัดส่วนงบประมาณของเทศบาลตำบลนาแกที่เกิดจากการจัดสรรจากส่วนกลาง (89.4%) จึงมีสัดส่วนที่สูงกว่าสัดส่วนของงบประมาณที่ได้การจัดสรรมาจากส่วนกลางของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู (86.6%) ในทางตรงกันข้าม เทศบาลตำบลนาแกมีงบประมาณเพียงร้อยละ 10.5 เท่านั้น ที่ได้มาจากการจัดหารายได้ของตนเองซึ่งต่ำกว่าร้อยละ 13.2 ที่เป็นสัดส่วนของงบประมาณที่มาจากรายได้ที่จัดเก็บเองของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภูจากโครงสร้างของงบประมาณที่ต่างกันตามที่กล่าวนี้ ทำให้คาดการณ์ได้ว่า เทศบาลเมืองหนองบัวลำภูจะมีอิสระหรือเสรีภาพทางการคลังมากกว่าเทศบาลตำบลนาแก อันเนื่องมาจากเทศบาลตำบลนาแกมีการพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลางในสัดส่วนที่มากกว่าเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู

5.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบเรื่อง การมีอิสระทางการคลัง การตอบสนองความต้องการของประชาชนและการแสดงความรับผิดชอบต่อประชาชนจากผลการดำเนินงานที่กระทำไปจากความแตกต่างกันทางด้านโครงสร้างงบประมาณที่ได้กล่าวมาข้างต้น (5.1) ทำให้คาดการณ์ได้ว่า ควรจะพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสองเทศบาลในเรื่อง 1)การรับรู้ถึงขีดระดับการมีอิสระและเสรีภาพทางการคลัง 2)การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และ 3)การแสดงความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อประชาชนของผู้บริหารท้องถิ่น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบเรื่องการมีอิสระทางการคลัง การตอบสนองความต้องการของประชาชน และการแสดงความรับผิดชอบต่อประชาชนจากผลการดำเนินงานที่กระทำไปของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภูและเทศบาลตำบลนาแก

เทศบาล	คะแนนเฉลี่ย	t-test	P
การมีอิสระและเสรีภาพทางการคลัง			
เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู	8.02	11.03 (sig = 0.02)	0.00
เทศบาลตำบลนาแก	6.40		

เทศบาล	คะแนนเฉลี่ย	t-test	P
การตอบสนองความต้องการของประชาชน			
เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู	7.85	9.65 (sig = 0.01)	0.00
เทศบาลตำบลนากลาง	6.38		
การแสดงความรับผิดชอบต่อประชาชน			
เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู	7.90	9.32 (sig = 0.00)	0.00
เทศบาลตำบลนากลาง	6.40		

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู (ซึ่งมีศักยภาพในการพึ่งตนเอง อันเนื่องมาจากสามารถจัดเก็บภาษีรายได้ของเทศบาลได้มากกว่าหรือมีอัตราส่วนของงบประมาณที่เกิดจากภาษีหรือเงินรายได้ของท้องถิ่นสูงกว่าของเทศบาลตำบลนากลาง) โดยมีคะแนนในตัวแปรทั้งสามตัวสูงกว่าคะแนนตัวแปรทั้งสามของเทศบาลตำบลนากลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในส่วนนี้ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า ตัวแปรทั้งสามจะต้องมีความสัมพันธ์กัน และความสัมพัทธ์นั้นควรจะเกิดขึ้นจริงหรือพบได้ทั้งจากการวิเคราะห์ภายในแต่ละเทศบาล รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสามจะต้องปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อนำเอาทั้งสองเทศบาลมาวิเคราะห์ร่วมกัน ในขั้นต้นนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่าเทศบาลเมืองหนองบัวลำภูมีคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรทั้งสามสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรรวมในเทศบาลตำบลนากลาง

เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียด พบว่า เทศบาลเมืองหนองบัวลำภูมีอิสระทางการคลังสูงกว่าเทศบาลตำบลนากลาง โดยที่เทศบาลเมืองหนองบัวลำภูการมีคะแนนเฉลี่ย 8.02 ซึ่งมากกว่าเทศบาลตำบลนากลางที่มีค่าเฉลี่ย 6.40 อีกทั้งค่า t ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 11.03 โดยมีค่า P = 0.00 ซึ่งต่ำกว่าค่านัยสำคัญ(α) ที่ตั้งไว้ จึงสรุปได้ว่าเทศบาลเมืองหนองบัวลำภูและเทศบาลตำบลนากลางมีอิสระทางการคลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทำนองเดียวกันกับการตอบสนองความต้องการของประชาชนของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภูมีคะแนนเฉลี่ย 7.85 ซึ่งมากกว่าเทศบาลตำบลนากลางที่มีคะแนนเฉลี่ย 6.38 อีกทั้งค่า t ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 9.65 โดยมีค่า P = 0.00 ซึ่งต่ำกว่าค่านัยสำคัญ(α) ที่ตั้งไว้

จึงสรุปได้ว่าเทศบาลเมืองหนองบัวลำภูและเทศบาลตำบลนากลางมีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การแสดงความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภูมีคะแนนเฉลี่ย 7.90 ซึ่งมากกว่าเทศบาลตำบลนากลางที่มีคะแนนเฉลี่ย 6.40 อีกทั้งค่า t ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 9.32 โดยมีค่า P = 0.00 ซึ่งต่ำกว่าค่านัยสำคัญ(α) ที่ตั้งไว้ จึงสรุปได้ว่า

เทศบาลเมืองหนองบัวลำภูและเทศบาลตำบลนากลางมีการแสดงความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการเปรียบเทียบในประเด็นทั้งสามที่กล่าวไปข้างต้น โดยแสดงให้เห็นถึงความแปรผันไปในทิศทางที่สอดคล้องกันของตัวแปรทั้งสาม ในลำดับถัดไปจะกล่าวถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสามด้วยค่าสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน(Pearson)

5.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีอิสระทางการคลังการตอบสนองความต้องการของประชาชนและการแสดงความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานที่กระทำไปในภาพรวมจะเห็นได้ว่า ตัวแปรทั้งสามมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก ขนาดของความสัมพันธ์จะอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทำการวิเคราะห์โดยนำเอาเทศบาลทั้งสองแห่งมารวมกัน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสามจะมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อวิเคราะห์แยกเป็นรายเทศบาล พบว่า ในเทศบาลเมืองหนองบัวลำภู ความสัมพันธ์ระหว่างการมีอิสระหรือเสรีภาพทางการคลังและการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการมีอิสระเสรีภาพทางการคลังและการแสดงความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของผู้บริหารและความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและการแสดงความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของผู้บริหาร ไม่ปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในเขตเทศบาลตำบลนากลาง พบว่า การมีอิสระหรือเสรีภาพทางการคลังมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการแสดงความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของผู้บริหาร แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการมีอิสระหรือเสรีภาพทางการคลังกับการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองต่อความต้องการกับการแสดงความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานหรือการกระทำใดๆ ของผู้บริหารท้องถิ่น จะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเมื่อจำแนกเป็นรายเทศบาล ขนาดของตัวอย่างจะมีขนาดเล็กลง(60) จึงเกิดความคลาดเคลื่อนของการแปรผันได้ แต่เมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกันจึงมีขนาดของตัวอย่างรวมกัน(120) เพิ่มขึ้น ทำให้เห็นสามารถเห็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรทั้งสามได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า ในการวิเคราะห์ภาพรวมตัวแปรทั้งสามแปรผันไปในทิศทางเดียวกัน และขนาดของความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีอิสระหรือเสรีภาพทางการคลัง การตอบสนองความต้องการของประชาชนและการแสดงความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานที่กระทำไปของเทศบาลเมืองหนองบัวลำภูและเทศบาลตำบลนากลาง

เทศบาล	สหสัมพันธ์					
	การมีอิสระหรือเสรีภาพทางการคลัง		การมีอิสระหรือเสรีภาพทางการคลัง		การตอบสนองความต้องการของประชาชน	
	การตอบสนองความต้องการของประชาชน		การแสดงความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน		การแสดงความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน	
	r	p	r	p	r	p
เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู	0.61	0.00	0.52	0.13	0.61	0.60
เทศบาลตำบลนากลาง	0.54	0.09	0.47	0.00	0.39	0.07
รวม	0.58*	0.00	0.50*	0.00	0.46*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผลการวิจัย

การมีอิสระภาพหรือเสรีภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารการคลังซึ่งวัดโดยความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย แผนงานและโครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับศักยภาพและความสามารถในการจัดหาหรือจัดเก็บรายได้และความเป็นอิสระในการจัดทำงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบาย แผนงานและโครงการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับความต้องการประชาชนในท้องถิ่น เป็นหลักการสำคัญของการบริหารท้องถิ่นสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุรภัทร จันทร์ทิพย์และจิราภรณ์ เรืองยิ่ง(2560 : 249-268) ที่ชี้ให้เห็นว่าหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระดับความเป็นอิสระทางการคลังที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้นเช่นเดียวกันโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับดัชนีมาตรฐานการครองชีพและระดับความเป็นอิสระทางการคลัง

ความเป็นอิสระหรือการมีเสรีภาพทางการคลัง ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอิสระภาพและเสรีภาพในทางการบริหารการคลัง จะมีความรับผิดชอบต่อการกระทำใดๆ ที่จะเกิดผลกระทบกับ

ประชาชนหากผู้บริหารท้องถิ่นมีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการใดๆ ที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือเมื่อดำเนินการโครงการต่างๆ ไปแล้วไม่เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการแสดงความรับผิดชอบ โดยการชี้แจงหรือขอโทษต่อประชาชน หรือแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นหรือมีประสิทธิผล และประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิณณทัต นอขุนทด (2556 : 79) ที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารท้องถิ่นต้องตระหนักถึงสิทธิหน้าที่และความสำนึกในความรับผิดชอบต่อชุมชน รวมทั้งสนใจในปัญหาสาธารณะของชุมชนตลอดจนกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาผ่านการบริหารงบประมาณ แผนงาน โครงการต่างๆ อันเป็นการแสดงออกถึงการบริหารงานเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เพียงแต่มีความสัมพันธ์กับขีดระดับการมีอิสระภาพและเสรีภาพทางการบริหารการคลังเท่านั้น แต่ยังให้ข้อค้นพบว่าขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับศักยภาพหรือความสามารถในการบริหารของผู้บริหาร สอดคล้องกับการศึกษาของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และกอบกุล รายณรงค์ (2552 : 13) ที่พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะองค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดเล็กและมีจำนวนประชากรน้อย ต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนและภาษีที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล ในสัดส่วนสูงส่งผลให้ขาดความเป็นอิสระในการบริหารงบประมาณและความสามารถในการจัดบริการสาธารณะในพื้นที่ ทั้งนี้โดยทั่วไปผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่จะมีขีดความสามารถในการบริหารสูงกว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็ก แต่ในขณะเดียวกัน อิสระภาพและเสรีภาพทางการบริหารการคลังมีความสัมพันธ์กับขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าอิสระภาพและเสรีภาพทางการบริหารการคลังกับศักยภาพและความสามารถในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประเด็นที่มีความสัมพันธ์กันเสมอ การจะเพิ่มหรือพัฒนาศักยภาพทางการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้อิสระภาพและเสรีภาพทางการบริหารการคลังแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น แล้วการกระจายอำนาจไม่เพียงแต่เป็นทั้งหลักการและยุทธศาสตร์สำคัญในการบริหารท้องถิ่น แต่ยังเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ที่มีขนาดและลักษณะของปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2557 : 2-8) ที่กล่าวว่า การกระจายอำนาจทางการคลังและการส่งเสริมขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารงบประมาณและการเงินการคลังได้อย่างเป็นอิสระมีวินัย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจทางการบริหารพร้อมๆ กับการให้การกระจายอำนาจทางการคลังแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้นโดยผ่านกระบวนการส่งเสริมและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีบางชนิดให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรมเป็นแหล่งรายได้ที่มั่นคงโปร่งใสและง่ายต่อการบริหารงบประมาณรายรับและรายจ่ายอย่างเป็นอิสระ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 เทศบาลและหน่วยงานภาครัฐควรมีแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ทางการคลังระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการคลังท้องถิ่นเช่นกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและงบประมาณรายจ่ายประจำปีตลอดจนกระบวนการสร้างให้ประชาชนมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองและเป็นการแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบร่วมกันในพื้นที่ของตนเอง

7.2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนทางสังคมของชุมชนให้มีศักยภาพที่เหมาะสมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์เชิงทางการคลังที่ดีเช่นประชาชนมีความเข้าใจและเต็มใจให้ความร่วมมือในการเสียภาษีอันเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพทางการคลังและความเป็นอิสระและเสรีภาพทางการคลัง

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดหนองบัวลาภูทำให้ผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นเฉพาะในจังหวัดดังนั้นควรมีการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่กว้างออกไปได้แก่การศึกษาเปรียบเทียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับอื่นๆ หรือการเปรียบเทียบระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเป็นการเปรียบเทียบและใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการให้บริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

- คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557). รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการกระจายอำนาจของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.
- จตุรภัทร จันทรทิติย์ และจิราภรณ์ เรืองยิ่ง. (2562). ระดับความเป็นอิสระทางการคลัง : ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. 11(1). 249-268.

- เฉลิมพล สาริปุตร. (2556). การแทรกแซงของรัฐบาลกลางต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลเมืองปากน้ำสมุทรปราการและเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 4(3). 151-170.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และกอบกุล รวยะนาคร. (2552). การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อ**การจัดการบริการสาธารณะที่ดี**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธิดารัตน์ สืบญาติ. (2558). ความเหลื่อมล้ำทางการคลังท้องถิ่นของเทศบาลในเขตจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร. **วารสารสถาบันพระปกเกล้า**. 13(3). 122-144.
- บรรเจิด สิงคะเนติ และดารุณี พุ่มแก้ว. (2560). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในมิติปัญหาทางการคลัง. **วารสารรัฐประศาสนศาสตร์**. 15(2). 3-25.
- ปณณทัต นอขุนทด. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- วิชุกร นาครน. (2562). ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 8(2). 167-179.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2555). **กลยุทธ์การปรับตัวทางการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้ภาวะวิกฤต**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2554). ความเหลื่อมล้ำทางการคลังของเทศบาลบสำรวจปรากฏการณ์ “ใครมีเงินมาก ยิ่งได้มาก”. **วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ**. 2(4). 18-42.
- Abdulwaheed, S & Samihah, K. (2012). Decentralization: Catalyst for Welfare Service Delivery by local Government Administration. **Journal of Public Administration and Governance**. 2(4). 43-56.
- Ankamah, S.S. (2012). The Politics of Fiscal Decentralization in Ghana : An Overview of the Fundamentals. **Public Administration Research**. 1(1). 33-41.
- Burchell, Robert W., and David Listokin(eds). (1981). **Cities under Stress: The Fiscal Crises of Urban America**. The Center for Urban Policy Research : Rutgers. State University : New Jersey Press.
- Fieno, J. V. (2004). **Federalism, decentralization and the welfare state in comparative perspective**. Master thesis for master degree. University of Wisconsin-Madison in USA.

Oates, W. (1972). **Fiscal Federalism**. New York : Harcourt Brace Jovanovich.

Tiebout, C.M. (1956). A Pure Theory of Local Expenditure. **The Journal of Political Economy**. 64(5). 416-424.

9. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ ปลุกฝังให้ผู้วิจัยมีความอดทนและรอบคอบในการเขียนงานวิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเกิดความรู้และประสบการณ์อย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้ มีความถูกต้องและสมบูรณ์ทางหลักวิชาการ ผู้วิจัยรู้สึกประทับใจในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้